

Warszawa, kwietnia 2016 r.

Sekretarz Stanu

Pani

dr Edyta BIELAK-JOMAA

Generalny Inspektor

Ochrony Danych Osobowych

ul. Stawki 2

00-193 Warszawa

W odpowiedzi na Wystąpienie z dnia 8 marca 2016 r. nr DOLiS -035-637/16/MS/ uprzejmie przedstawiam, co następuje:

Z treści Wystąpienia wynika, że podstawowy problem polega na interpretacji podstaw prawnych żądania informacji dokonywanej przez komorników, nie dotyczy zaś kształtu regulacji prawnych. Praktyka stosowania tych przepisów powinna zmierzać do restryktywnej wykładni przesłanki „niezbędności informacji do celów egzekucji”.

Dla osiągnięcia celu egzekucji konieczne jest współdziałanie, przy uzyskiwaniu informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji, organu egzekucyjnego ze stronami, uczestnikami postępowania, organami administracji publicznej oraz osobami i instytucjami nieuczestniczącymi w postępowaniu egzekucyjnym. Podstawę prawną do żądania przez komornika sądowego informacji stanowi wprost art. 761 k.p.c, zgodnie z którym *„Organ egzekucyjny może żądać od uczestników postępowania złożenia wyjaśnień oraz zasięgać od organów administracji publicznej, organów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej, organów podatkowych, organów rentowych, banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, przedsiębiorstw maklerskich, organów spółdzielni mieszkaniowych, zarządów wspólnot mieszkaniowych oraz innych podmiotów zarządzających mieszkaniami i lokalami użytkowymi, jak również innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji”*. Analizowany przepis wskazuje również inne podmioty, które zobligowane są do udzielania informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji, jeżeli tylko organ egzekucyjny z takim żądaniem wobec nich wystąpi.

W literaturze zgodnie podnosi się, że ten katalog osób i instytucji nieuczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym, zobligowanych do udzielenia informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji, nie jest zamknięty - ustawodawca przykładowo, lecz niewyczerpująco, wskazał podmioty,

na których ciąży ten obowiązek (tak wprost: Olimpia Marcewicz, *Komentarz aktualizowany do art. 761 Kodeksu postępowania cywilnego* – Lex, Małgorzata Brulińska, *Komentarz do art. 761 Kodeksu postępowania cywilnego* – Lex). Zwrócić też trzeba uwagę, że podczas gdy art. 761 k.p.c. uprawnia komornika do żądania określonych danych, art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2015 r., poz. 790 z późn. zm. – dalej jako u.k.s.e.) statuuje obowiązek udzielenia informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego na żądanie komornika. Przepis art. 2 ust. 5 u.k.s.e. dotyczy już wyłącznie uprawnień komornika sądowego i podobnie jak art. 761 k.p.c. wymienia szeroki oraz otwarty katalog podmiotów, zobowiązanych na pisemne żądanie komornika do udzielenia informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia oraz wykonania innych czynności wchodzących w zakres jego ustawowych zadań, w szczególności dotyczących stanu majątkowego dłużnika oraz umożliwiających identyfikację składników jego majątku.

Stosowanie art. 761 k.p.c. (podobnie jak art. 801 k.p.c.) nie może mieć na celu ustalenia sytuacji majątkowej dłużnika (ujawnienia całego jego majątku) – temu bowiem służy tylko instytucja wyjawienia majątku (art. 913 i nast. k.p.c.). Uprawnienie komornika wynikające z art. 761 k.p.c. daje możliwość ustalenia konkretnych informacji, np. który bank prowadzi rachunek bankowy dłużnika, gdzie jest położona nieruchomość dłużnika, gdzie znajduje się należący do niego samochód. Jak się dobitnie zaznacza w doktrynie, analizowana podstawa prawna w żadnym razie nie obliuguje komornika do prowadzenia dochodzenia w celu kompleksowego ustalenia całego majątku dłużnika. W myśl reprezentowanego w literaturze poglądu osoba lub instytucja w zasadzie nie może odmówić udzielania informacji z powołaniem się na przepisy ustawy o ochronie danych osobowych, o ile informacje te są niezbędne do prowadzenia egzekucji. Zgodnie bowiem z art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2135 z późn. zm. – dalej jako u.o.d.o.) jedną z przesłanek legalności przetwarzania danych osobowych (a zatem również udzielania informacji zawierających dane osobowe) jest zezwolenie udzielone przez przepis prawa – w analizowanej sprawie przez art. 761 § 1 k.p.c. W razie odmowy udostępnienia informacji dopuszczalna jest skarga do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (art. 12 pkt 2 u.o.d.o.). Wobec kategorycznego brzmienia art. 761 § 1 k.p.c. jedyną przesłanką odmowy udzielenia informacji obejmujących dane osobowe może być twierdzenie, że informacje te nie są niezbędne do prowadzenia egzekucji.

Za nieuzasadnioną odmowę udzielenia organowi egzekucyjnemu wyjaśnień lub informacji albo za udzielenie informacji lub wyjaśnień świadomie fałszywych osoba odpowiedzialna może być na wniosek wierzyciela lub z urzędu ukarana przez organ egzekucyjny grzywną do dwóch tysięcy złotych. Traktuje o tym przepis art. 762 k.p.c., a dotyczy on udzielania informacji na mocy art. 761 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e. Informacje powinny być udzielone komornikowi przez podmiot zobowiązany w terminie 7 dni od dnia otrzymania żądania w oparciu o dane przekazane przez

komornika (art. 2 ust. 8 u.k.s.e.). Nieudzielenie komornikowi informacji we wskazanym terminie lub udzielenie informacji, których zakres będzie różny od tych, których domagał się komornik, może skutkować, w razie powstania szkody z tego tytułu, odpowiedzialnością odszkodowawczą podmiotu zobowiązanego do udzielenia informacji względem wierzyciela.

W sytuacji, gdy podmiot zobowiązany do udzielenia informacji nie będzie zgadzał się ze stanowiskiem komornika co do niezbędności uzyskania informacji, powinien złożyć skargę na czynności komornika zgodnie z przepisem art. 767 k.p.c. Natomiast w przypadku, w którym zobowiązany uzna, że udzielenie informacji godzi w przepisy dotyczące ochrony danych osobowych, może wystąpić ze skargą, o której mowa w art. 12 u.o.d.o.

Podkreślić również należy, że żądane wyjaśnienia i informacje mogą dotyczyć tylko egzekucji i można się o nie zwrócić, jeżeli ich uzyskanie jest konieczne do zapewnienia prawidłowego jej biegu. Wyjaśnienia i informacje nie mogą więc wybiegać poza zakres wyznaczony sposobem egzekucji, jaki wskazał wierzyciel. W związku z tym żądanie, aby dłużnik złożył wyjaśnienia, gdy wierzyciel egzekwujący nie może wskazać przedmiotów służących do jego zaspokojenia, daje jedynie podstawę do czynienia ustaleń w ramach sposobu, w jaki egzekucja jest prowadzona. Ocena, co jest niezbędne dla prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, należy do komornika sądowego i pozostaje pod kontrolą sądu egzekucyjnego. Na tle okoliczności konkretnej sprawy należy oceniać, "co jest niezbędne". Ustawodawca odniósł się więc z dużym zaufaniem do komorników, pozostawiając im dokonywanie takich ocen (tak Z. Szczurek: *Zbieranie informacji niezbędnych dla prowadzenia postępowania egzekucyjnego*, "Nowa Currenda" z 2002 r., nr 12, s. 64-65).

Na obowiązek udzielania odpowiedzi zwrócił uwagę Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych w wypowiedzi dla dziennika "Rzeczpospolita" z dnia 5 listopada 1999 r., uznając za bezzasadną w świetle ustawy odmowę podania informacji o osobie, przeciwko której jest prowadzona egzekucja, przez podmiot, od którego komornik może uzyskać niezbędne dane (tak J. Jankowski: *Obowiązek udzielania komornikowi informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji w świetle ustawy o ochronie danych osobowych*, Przegląd Egzekucyjny z 2001 r., nr 11(47), s. 14).

Regulacja zawarta w art. 761 § 1 k.p.c. i w art. 2 ust. 5 u.k.s.e. kształtuje uprawnienia komornika sądowego w sytuacji, w której udzielanie informacji nie zostało uregulowane w przepisach szczególnych. W stosunku do szeregu informacji i danych ustawodawca zdecydował się przyjąć odrębne zasady dysponowania nimi. Wiele z nich reguluje udostępnianie danych będących w posiadaniu organów administracji publicznej. Poddanie ich regulacji szczególnej decyduje o wyłączeniu stosowania wobec nich art. 761 § 1 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e. Jako przykład przepisów regulujących w sposób odrębny udostępnianie danych wskazać można ustawę z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 2058 z późn. zm.). Przepisy te należy traktować jako *lex specialis* w stosunku do omawianego art. 761 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e. (tak P. Rączka: *Udzielanie komornikom sądowym danych i informacji zgromadzonych w ewidencji pojazdów*, Przegląd Egzekucyjny z 2002 r., nr 21(57), s. 41-43).

W ślad za wprowadzeniem do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji ust. 5 w art. 2, dokonano zmian w wielu przepisach. Dokonano np. nowelizacji ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r., poz. 1137 z późn. zm.). Na skutek zmian, art. 80 c ust. 1 pkt 12 tej ustawy stanowi, że dane lub informacje zgromadzone w ewidencji udostępnia się, o ile są one niezbędne do realizacji ustawowych zadań, komornikom sądowym, z wyjątkiem danych lub informacji o pojazdach Sił Zbrojnych, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej. Dodano lit. f) w art. 105 ust. 1 pkt 2 Prawa bankowego (Dz. U. z 2015 r., poz. 128 z późn. zm.) – przepis ten stanowi, że bank ma obowiązek udzielenia informacji stanowiących tajemnicę bankową na żądanie komornika sądowego, w związku z toczącym się postępowaniem egzekucyjnym. Podobne zmiany wprowadzono w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2015 r., poz. 613 z późn. zm.) – art. 299 § 3 pkt 8 i § 4 pkt 2, i w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 z późn. zm.) – art. 50 ust. 3.

Odnosząc się natomiast do zasygnalizowanego w Wystąpieniu problemu działalności komorników, żądających udostępnienia danych na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 329 z późn. zm. – dalej jako u.u.o.), w opinii Ministerstwa Sprawiedliwości brak ujęcia w art. 104 u.u.o. komorników sądowych jako podmiotów uprawnionych do uzyskiwania informacji z bazy OI UFG w zakresie regulowanym tym przepisem i przepisem art. 103 u.u.o. nie wyłącza możliwości stosowania przez komorników sądowych przepisów art. 761 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e.

Art. 104 u.u.o. zawiera katalog podmiotów, którym Fundusz jest zobowiązany, we wskazanym tam zakresie, do udostępniania zgromadzonych danych. W katalogu tym faktycznie nie został ujęty komornik sądowy. Z tego powodu nie można jednak traktować przepisu art. 104 u.u.o. jako prawa szczególnego względem art. 761 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e., gdyż przepis ten nie reguluje w ogóle kwestii związanych z egzekucją sądową i uprawnieniami komornika do pozyskiwania informacji gromadzonych przez Fundusz. Dopuszczenie (w ramach wykładni) „derogacyjnego” charakteru art. 104 u.u.o. prowadziłby do wyeliminowania możliwości działania komornika w ramach art. 761 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e., tym samym pozbawiając go istotnego instrumentu niezbędnego do prowadzenia skutecznej egzekucji. Gdyby ustawodawca dążył do wyłączenia komornika jako podmiotu upoważnionego do pozyskiwania danych gromadzonych przez Fundusz i wyeliminowania w tym zakresie możliwości stosowania art. 761 k.p.c. i art. 2 ust. 5 u.k.s.e. ująłby to wprost w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych. Ustawodawca nie uzależnił wykonania obowiązku udzielenia informacji od spełnienia przez komornika jakiegokolwiek warunku. Obowiązek wykonania polecenia komornika wynika wprost z przepisów k.p.c. i u.k.s.e. Skoro ustawodawca przyznał komornikowi prawo żądania informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego, to jego

polecenia muszą być wypełniane. W przeciwnym razie mogłoby dojść do skutecznego blokowania egzekucji, bowiem komornik sądowy pełni obok sądu rolę drugiego organu egzekucyjnego.

W opinii Ministerstwa Sprawiedliwości należy przyjąć, że przepisy art. 104 u.u.o. i art. 761 k.p.c. wraz z art. 2 ust. 5 u.k.s.e. są od siebie niezależne. Można również wspomnieć, że na podstawie art. 104 ust. 8 u.u.o. do udostępniania danych przez Fundusz stosuje się przepisy o ochronie danych osobowych, co pozwala Funduszowi na skorzystanie z instytucji skargi do Generalnego Inspektora Danych Osobowych wskazanej powyżej.

Powyższe stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości zostało przekazane Wiceprezesowi Zarządu Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w piśmie z dnia   maja 2015 r.

Należy również podkreślić, że według art. 2 ust. 6 u.k.s.e., komornik ponosi odpowiedzialność za szkodę wynikającą z ujawnienia tajemnicy bankowej lub skarbowej i wykorzystania jej niezgodnie z przeznaczeniem. Za tak wyrządzoną szkodę komornik odpowiada także na zasadach ogólnych. Ponadto komornik jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość, ze względu na wykonywane czynności. Obowiązek ten trwa także po odwołaniu komornika. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje jedynie, gdy komornik składa zeznania jako świadek lub strona przed sądem lub prokuratorem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa. W tym przypadku od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić komornika Minister Sprawiedliwości (art. 20 u.k.s.e.). Komornik ponosi również odpowiedzialność odszkodowawczą za niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności (art. 23 u.k.s.e.).

Reasumując, informuję również, że zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2016 r. (Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości z 2016 r., poz. 2) powołany został Zespół do opracowania projektu ustawy o komornikach sądowych oraz projektu ustawy o kosztach egzekucyjnych. Prace Zespołu zmierzają również do uporządkowania materii związanej z obowiązkiem udzielania informacji komornikom na potrzeby postępowania egzekucyjnego.